Национални съдебни системи

Bulgarie

Този раздел предоставя информация за българската съдебна система.

Организация на правораздаването - съдебна система

Правораздаването в България е триинстанционно. Съдилищата са държавни органи, на които са възложени правораздавателни функции по граждански, наказателни и административни дела.

В България има следните съдилища:

Районни – 113

Окръжни – 28

Административни – 28

Специализиран наказателен съд -1

Апелативни – 5

Апелативен специализиран наказателен съд - 1

Военни – 3 (Към момента действащите военни съдилища са 3 – Военен съд – Пловдив, Военен съд - Сливен и Военен съд – София. С решение на ВСС са закрити военните съдилища в гр. Плевен и гр. Варна) .

Военно-апелативен съд - 1

Върховен касационен съд - 1

Върховен административен съд – 1

Администрация на съдилищата

Организацията и дейността на съдилищата в България са уредени в Закона за съдебната власт, който урежда устройството и принципите на дейността на органите на съдебната система и взаимодействието помежду им, както и взаимодействието между органите на съдебната власт и органите на законодателната и на изпълнителната власт.

Съгласно Закона за съдебната власт, обн. ДВ, бр. 64/2007 г. Висшият съдебен съвет е висш административен орган за управление на съдебната власт, който представлява съдебната власт и осигурява нейната независимост, определя състава и организацията на работа на съдебната власт и осъществява управление на дейността ѝ без да засяга независимостта на нейните органи.

Висшият съдебен съвет определя броя на съдебните райони и седалищата на районните, окръжните, административните и апелативните съдилища по предложение на министъра на правосъдието, а на военните съдилища – съгласувано с министъра на отбраната.

Районите на районните, окръжните, административните, военните и апелативните съдилища могат да не съвпадат с административно-териториалното деление на страната.

Видове съдилища - кратко описание

Районни съдилища (РС) - районните съдилища са основните съдилища, които разглеждат делата като първа инстанция. Решенията им подлежат на обжалване пред съответния окръжен съд.

Окръжните съдилища (ОС) - окръжните съдилища действат като първо- и второинстанционни . Те разглеждат като първа инстанция точно определена категория дела, характеризиращи се с по-висок материален интерес или значимост на обществените отношения, до които се отнасят. Като втора инстанция (въззивна) инстанция окръжните съдилища действат при разглеждане на решения, постановени от районите съдилища.

Административни съдилища - На административните съдилища са подведомствени всички дела по искания за: издаване, изменение, отмяна или обявяване на нищожност на административни актове; обявяване на нищожност или унищожаване на споразумения по Административно-процесуалния кодекс; защита срещу неоснователни действия и бездействия на администрацията; защита срещу незаконно принудително изпълнение; обезщетения за вреди от незаконосъобразни актове, действия и бездействия на административни органи и длъжностни лица; обезщетения за вреди от принудително изпълнение; обявяване на нищожност, обезсилване или отмяна на решения, постановени от административните съдилища; установяване неистинността на административни актове по Административно-процесуалния кодекс.

Всеки може да предяви иск, за да установи съществуването или несъществуването на едно административно право или правоотношение, когато има интерес от това и не разполага с друг ред за защита.

Делата се разглеждат от административния съд, в района, на който е седалището на органа, издал оспорения административен акт, а когато то е в чужбина - от Административен съд - град София.

Не подлежат на съдебно обжалване административните актове, с които непосредствено се осъществяват външната политика, отбраната и сигурността на страната, освен ако в закон е предвидено друго.

Други специализирани съдилища

Военият съд разглежда като първа инстанция наказателни дела за престъпления, извършени от военнослужещи, генерали, офицери и лица от сержантския и редовия състав от други министерства и ведомства и граждански лица на служба в Министерството на отбраната, в Българската армия и в структурите на подчинение на министъра на отбраната, в Националната служба за охрана, в Националната разузнавателна служба, при или по повод изпълнение на службата им. За тези дела второинстанционен съд е Военно-апелативният съд. Компетентността на военните съдилища е определена с Наказателно-процесуалния кодекс. Те са със статут на ОС.

Военно-апелативният съд е един и разглежда делата, образувани по жалби и протести срещу актове на военните съдилища от цялата страна.

Апелативният съд (АС) разглежда делата, образувани по жалби и протести срещу първоинстанционните актове на окръжните съдилища в неговия съдебен район.

Специализираният наказателен съд е приравнен на окръжен съд, със седалището в гр. София. Компетентността на специализирания наказателен съд се определя със закон. В чл. 411а от Наказателно-процесуалния кодекс са изчерпателно изброени дела за престъпления, които са подсъдни на Специализирания наказателен съд - основно извършени от организирани престъпни групи или по поръчение на такива.

Апелативният специализиран наказателен съд разглежда делата, образувани по жалби и протести срещу актове на специализирания наказателен съд.

Върховният касационен съд (ВКС) е висша съдебна инстанция по наказателни и граждански дела. Неговата юрисдикция се разпростира върху цялата територия на Република България. Той осъществява и върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища. Седалището на Върховния касационен съд е в гр. София.

Върховният административен съд (ВАС) осъществява върховен съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите в административното правораздаване.

Той разглежда жалби и протести срещу актове на Министерския съвет, министър-председателя, заместник министър-председателите, министри, ръководители на други ведомства, непосредствено подчинени на Министерския съвет, актове на Висшия съдебен съвет, актове на Българската народна банка, актове на областните управители, както и други актове, посочени в закон; произнася се по спорове за законосъобразността на подзаконови нормативни актове; проверява като касационна инстанция съдебни актове, постановени по административни дела и разглежда молби за отмяна на влезли в сила съдебни решения по административни дела.

Арбитражен съд при Българска Търговско-промишлена палата (АС при БТПП)

АС при БТПП разрешава граждански спорове, както и спорове за попълване празнини в договори или приспособяването им към нововъзникнали обстоятелства, независимо от това, дали седалището или местожителството на едната или и на двете страни е в РБългария.

Конституционен съд на Република България

Българският Конституционен съд гарантира необратимостта на демократичните процеси в България, чието осъществяване Конституцията цели. Този съд не е част от съдебната система, а е независим орган, който черпи правомощия пряко от Конституцията и действа по силата на специален закон. В това отношение особен обществен и международен резонанс придобиха неговите решения за защита на правата и законните интереси на гражданите, разделението на властите, неприкосновеността на частната собственост, свободната стопанска инициатива, независимостта на средствата за информация и забраната за цензура, съответствието на Рамковата конвенция за защита на националните малцинства с Конституцията и други.

Правна база данни

Всеки един съд в България разполага с интернет страница, на която може да бъде намерена информация за структурата и дейността на съда, както и информация за текущи или вече приключили дела.

На интернет страницата на Висшия съдебен съвет може да бъде намерен подробен списък със съдилищата в България, както и техните адреси и интернет страници (достъпни само на български език).

Основни интернет страници на съдилищата са:

Софийски районен съд (СРС)

Софийски градски съд (СГС)

Софийски окръжен съд (СОС)

Специализиран наказателен съд (СпНС)

Софийски апелативен съд (САС)

Военно апелативен съд

Апелативен специализиран наказателен съд (АСпНС)

Върховен административен съд (ВАС)

Върховен касационен съд (ВКС)

Конституционен съд

Електронни бази данни със законодателство са:

Платени

Апис

Сиела

Юридическа енциклопедия

Безплатни

Лекс

Електронен държавен вестник

Други полезни интернет страници с правна информация:

Народно събрание

Министерски съвет

Министерство на правосъдието

Висш съдебен съвет

Последна актуализация: 29/06/2023

Версията на националния език на тази страница се поддържа от съответната държава-членка. Преводите са направени от Европейската комисия. Възможно е евентуални промени, въведени в оригинала от компетентните национални органи, все още да не са отразени в преводите. Европейската комисия не поема каквато и да е отговорност по отношение на информация или данни, които се съдържат или споменават в този документ. Моля, посетете рубриката „Правна информация“, за да видите правилата за авторските права за държвата-членка, отговорна за тази страница.